

Сажетак: Процеси приватизације који су обележили тзв. транзицију источноевропских привреда током деведесетих година прошлог и почетних година овог века оставили су много теоријског и емпиријског материјала који ће сигурно још дуго бити предмет проучавања. Нарочито је интересантан и значајан овај процес у Русији, највећој и најбогатијој земљи бившег тзв. социјалистичког блока, где је масовна ваучерска приватизација била праћена разним махинацијама коју је организовала владајућа клика окупљена око бившег председника Јељцина, његове породице и пријатеља. У раду се разматра један од механизма којима је овај процес реализован – механизам заложно-кредитних аукција, које су спроведене пред крај 1995. и којима је 12 гиганата руске (и светске) привреде практично бесплатно прешло у приватне руке, оформивши дефинитивно слој олигарха. Према признању једног од креатора и протагониста целог овог процеса, на тај начин је плаћана политичка подршка снагама које су извеле ову, како он каже, „нормалну“ револуцију. Поставља се, међутим, питање, а на које тај протагонист није дао одговор – чија је то подршка толико важна и толико скупа: да ли домаћих тајкуна (попут банкара Потањина и сличних, који су овај механизам и иницирали и на њему се енормно обогатили) или неког другог?

Кључне речи: заложно-кредитне аукције, приватизација, Русија, олигарси, политичка подршка, народна имовина

Увод

Једна од најбитнијих карактеристика процеса транзиције источноевропских привреда у последњој деценији 20. и на почетку 21. века свакако је приватизација. Покренута углавном с јавно прокламованим циљем повећања ефикасности ових привреда, она је по својим размерама превазишла вероватно све до сада постојеће промене својинских односа и тако пружила огроман теоријски и емпиријски материјал који ће сигурно још дуго бити предмет научних разматрања и истраживања. То се односи, наравно, не само на мотиве, принципе и начине спровођења овог замашног (не само) економског процеса, већ и на његове резултате, који су у много већој мери упитни и контроверзни, и који исто тако сигурно у великој мери нису оправдали ентузијазам и очекивања и стручњака и најширих слојева. Бар у оној мери у којој су та очекивања била искрена, тј. онаква каквим су јавности представљена.

Наредни текст нема амбиције да оцењује целину овог сложеног и противречног процеса. Уместо тога ограничиће се на само једну епизоду (ако је дозвољено да се тако назове), наизглед један мали део онога што се током тог процеса догађало. Али значај онога што тај мали део представља, али и скрива, никако није за потцењивање. Напротив, ова

епизода остала је у историји савремене Русије као једна од најскандалознијих и најжалоснијих, током које је, као резултат договора, мали број физичких лица дошао до власништва над 12 најпрофитабилнијих предузећа Русије. Исход свега било је да је Русија добила 27 светски познатих олигарха који су за свега неколико месеци покрали око 100 милијарди долара од руског народа (не рачунајући велики део природних ресурса, које и даље експлоатишу та предузећа). (Гончаров, 2006.)

Кратка предисторија

У савременој (нео)либералистичкој теорији приватна својина важи беспоговорно за несумњиво надмоћну у односу на државну, односно све облике колективне својине. [\[1\]](#) Иако нису нова

[\[2\]](#)

, ова схватања нарочито су оснажена након политичких промена у Европи током друге половине осамдесетих, демисионирања партијских номенклатура у источноевропским земљама и урушавања источноевропских привреда и друштава. Стога је један од кључних реформских захтева на прелазу у деведесете године прошлог века (или захтева тзв. Вашингтонског консензуса) управо и била приватизација, помоћу које ће, сходно томе, бити успостављена ефикасна тржишна привреда, заснована наравно на приватној својини.

[\[3\]](#)

Оваква, превише симплификована, схватања била су предмет бројних разматрања и критика, а њихов преглед (без довођења у везу с Вашингтонским консензусом) дат је у Буквић, 1992. Ипак, већина заступника (и пропагатора) приватизације била је у одређеној мери опрезна, истичући да приватизација није циљ, већ средство до циља.

[\[4\]](#)

Међутим, и они су наглашавали да су за успех приватизације неопходни услови брзина и свеобухватност (Vukotić, 1993: 58). Брзину, обухватност и сличне одлике захтевали су и други актери и извођачи овог процеса. С том допуном што су се извођачи потрудили да прво „припреме терен“.

У Русији, коју разматрамо у овом тексту [\[5\]](#), главни креатори и извођачи приватизације, односно укупних реформи, били су Анатолиј Чубајс и Јегор Гајдар. По препоруци Владе САД, ММФ и МБОР у основу реформисања руске економије стављен је програм групе западних експерата на челу са Џефријем Саксом. „Припрему терена“, након претходно извршене криминализације друштва, још при Горбачову

[\[6\]](#)

, чиниле су либерализације цена и спољне трговине. ММФ је саветовао да се либерализација цена изведе што пре, а то је учинила Гајдарова влада.

[\[7\]](#)

Ваучери (око 150 милиона чекова, с номиналном вредношћу од по 10.000 рубаља) подељени су становницима Русије од октобра 1992. до фебруара 1993, док су цене либерализоване децембра 1991, непосредно након Беловешког договора о растурању СССР-а.

[8]

Након тога „ангажована“ је штампарија новца – до јула 1992. новчана маса је по званичним подацима порасла седам пута, да би током целе 1992. раст цена два пута премашио раст новчане масе

[9]

. Али номинална вредност ваучера, чијим је срећним власницима (свим становницима Русије) Чубајс с ТВ екрана поручио да ће у најскоријој будућности за сваки ваучер моћи да купе по два аутомобила волга, рачуната је по дореформским ценама. По тим ценама процењивана су и предузећа која се приватизују. Међутим, не само то. У „припрему терена“ спадало је и непримењивање закона о индексацији

[10]

, за који данас уопште мало људи зна, а према коме је индексација новчаних доходака и штедње морала да се обавља сваког квартала. Сходно препоруци ММФ-а, а у склопу брзе приватизације, заустављен је процес предаје предузећа у својину радних колектива, процес који је у то време био у пуном току. ММФ је подвргао оштрој критици овај облик колективне својине, сматрајући га неефикасним.

[11]

Табела 1. Индекси потрошачких цена 1991–1999 (децембар према децембру претходне године)

Година	1991.	1992.	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.	1999.
Индекс	260,4	2608,8	939,9	315,1	231,3	121,8	111,0	184,4	136,5

Извор: Федеральная служба государственной статистики, <http://www.gks.ru>.

Ваучери су могли да се продају на тржишту, тако да је брзо створено велико секундарно тржиште, што је често истицано као позитивна страна руске приватизације, или да се инвестирају у сопствене компаније у којима су постојали програми акционирања, или најзад да се уложе у тзв. чековне инвестиционе фондове. Пред крај 1993. у Русији је било око 600 таквих фондова, а међу њима најпознатији су били: Первый ваучерный инвестиционный фонд, Альфа-капитал, Московская недвижимость, Саха-инвест, Вяткаинвестфонд и др. Обећањима високих камата, понекад и до неколико стотина процената годишње, већина њих успела је да дође до огромне количине ваучера. Само прва два од побројаних фондова (чији су власници били Михаил Харшан и Петар Авен) успели су да дођу до 4,5, односно 2,5 милиона ваучера. Фондови су, међутим, ускоро почели да „ишчезавају“, заједно с њиховима прикупљених ваучера, док се истовремено приближавао рок – после 31. децембра 1993. ваучери ће се сматрати анулираним и биће тако претворени у безвредне папире. У комбинацији с наглим сиромашењем становништва, што је узроковало да је значајан број ваучера продаван на улици по

занемарљивим ценама (током зиме 1993/94. номинална вредност ваучера сведена је на око 7 долара) [12], то је водило ка муњевитом приближавању тржишне вредности ваучера нули.

Општи план приватизације предвиђао је да се највећи део руске индустрије приватизује за две године, при томе да се 29 одсто компанија прода за ваучере на аукцијама, 51 одсто да се подели руководству и радницима компанија, док је остало требало да остане у власништву државе да би касније било продато за готово или за обећања инвестиција.

Током 1993–1994, у следећој етапи, спровођене су чековне аукције, месечно око 800 аукција. Више од 70 одсто акција предузећа било је реализовано за ваучере. При томе, и овде је извођач реформе (Чубајс) увео суштинску новину, која је била непозната чак и освајачима Дивљега запада приликом расподеле златоносних деоница – ко први преда пријаву, добија и право предности у куповини акција. Уз то, запосленима у предузећима која се приватизују, независно од броја ваучера које су поседовали, није било дозвољено учешће на аукцијама. Најзад, аукција је могла да буде спроведена чак и ако постоји само један учесник с једном јединственом пријавом. У свему томе, како је признао други креатор и извођач приватизације Ј. Гајдар, ваучер није имао никаквог значаја, осим социјално-психолошког, што је у складу и с теоријским ставовима и с резултатима који су овим обликом приватизације остварени у свим постсоцијалистичким земљама (Drašković, 2002: 108). Највеће нафтне компаније, металуршки и рударски комбинати, дрвопрерађивачки комплекси, аутомобилске фабрике, предузећа машинске индустрије, луке и друга предузећа понуђени су одједном на продају, иако су критичари овог концепта (Јавлински и његов план 500 дана) сматрали да треба ићи постепено, почињући од малих радњи, ресторана, а тек потом прећи на продају предузећа лаке индустрије, и најзад до тешке индустрије и налазишта природних ресурса.

Као резултат, све што је изнето на продају купљено је по смешно ниским ценама, које с реалном вредношћу предузећа нису имале ништа заједничко. Према подацима П. Хлебњикова, великог познаваоца проблема, шест индустријских гиганата, „брилијаната у круни руске индустрије“, било је продато на ваучерским аукцијама двадесет пута јефтиније од њихове тржишне вредности – Газпром, РАО ЕЭС, Лукойл, Ростелеком, Юганскнефтегаз, Сургутнефтегаз. Најдрастичнији је пример Гаспром, компанија којој је припадала трећина гасних ресурса целе планете, који је био једини достављач гаса у бившем Совјетском Савезу и главни достављач гаса у западну Европу. Гаспром је био најбогатија компанија Русије, да је био западна компанија само његови гасни ресурси вредели би на тржишту од 300 до 700 милијарди долара. А на ваучерској аукцији он је продат за 250 милиона долара. (Хлебников, 2001.)

Међутим, не само тих шест гиганата, наравно. Сличне цене постигнуте су и за Уралмаш – 3,72 милиона долара [13], Челябинский металлургический комбинат (3,73), Ковровский мехзавод (2,7), Челябинский тракторный (2,2) итд. Јуриј Лужков се жалио да је његов (хемијски) институт продат за 200.000 долара, иако у њему раде прави специјалисти, од којих сваки толико годишње створи, иако у њему постоји експериментална производна база у којој се могу развијати нове технологије, и најзад иако је тих 200.000 заправо цена једног спектофотометра. (Хлебников, 2001.)

Заложно-кредитне аукције

И тада су млади реформатори, у народу прозвани „дечаци у роза панталоницама”, измислили нову ствар – тзв. заложно-кредитне аукције. Идеју о залагању државних акција у великим предузећима у банке ради добијања кредита, у чему је срж заложно-кредитних аукција, први је обзнанио на једној седници Владе марта 1995. Владимир Потањин, председник познате Онексим банке (Онексим-банк). Прави аутор те идеје био је амерички бизнисмен руског порекла Борис Јордан, који је од 1992. до 1995. управљао московским одељењем CS First Boston. Почетком 1995. он је основао компанију Ренессанс капитал, а партнер му је био Потањин. У то време они су заједно разрадили ову идеју. Потањинов предлог Влади састојао се у следећем: конзорцијум банака (Менатеп, МФК, ОНЭКСИМбанк, Столичный банк сбережений, банк Возрождение, Альфа-банк) даће Влади кредит на годину дана уз залог акција 12 најпрофитабилнијих предузећа Русије. Сума кредита износила је 650 милиона долара, тачно онолико колико је било потребно да се попуни рупа у федералном буџету. Кроз годину дана Влада је морала или да откупи акције предузећа или да их остави учесницима погодбе на страни конзорцијума.

Током 1995. године, наиме, изненада се показало да држава нема новца, и то упркос инфлацији која је значајно повећала приходну страну буџета. Потребне за новцем биле су толико велике да је држава била „ принуђена” да организује пирамиду државних позајмица. [14] У сваком случају, приходи буџета били су 37 милијарди долара, а расходи око 52. А новца није било јер је власт дала новац који се изненада појавио („привремено слободна” девизна средства у износу од 600 милиона долара) приватним банкама [15], узимајући много мању камату него што је сама плаћала када је од других позајмљивала. Приватне банке, којима је та иста држава чинила више од услуге (Централна банка је давала кредите с каматном стопом од 120 одсто, а приватне банке од 300 одсто; а то су биле још и тзв. опуномоћене банке, које су добиле право да раде с буџетским новцем, на пример В. Гусински и његова Мост-банк или М. Ходорковски и његова Менатеп банка), одбиле су да држави дају кредите без залог, односно без материјалног обезбеђења. И држава је, наравно, на такве услове пристала. [16]

Влада је одобрила пројект и на његово чело формално је стао Потањин. Указ председника (Јељцина) о спровођењу аукција објављен је августа 1995, а Влада је обећала да ће вратити кредит већ 1. јануара 1996. После аукције за Сибнефть (28. децембра 1995), када је већ било јасно да је цела ствар прерасла у лакрдију, подигла се галама и Влада је, реда ради, продужила овај рок до 1. јануара 1997. У залог су, дакле, стављени контролни пакети акција које је држава имала у предузећима која још нису распродата. А таква су била предузећа из нафтне индустрије, металургије...

Главна борба међу конкурентима није вођена на аукцијама, већ током лета 1995, када су се водеће банке међусобно бориле да стекну право да дају влади кредите под предвиђеним условима. Током те борбе неколико водећих комерцијалних банака (Мост-банк Владимир Гусинский, Инкомбанк Владимир Виноградов, Альфа-банк Пётр Авен, Российский кредит Виталий Малкин) испало је из уског круга привилегованих учесника и тако лишено права да учествује у предстојећим аукцијама. Као најважнији фактор у тој борби показало се познанство с Татјаном Дјаченко, Јељциновом кћерком. Она је подржавала Березовског, а њен муж се зближио с Абрамовичем. Према пуковнику Стрељецком, једном од непосредних сведока, Јељцин се није бавио тиме ко ће победити на предстојећим аукцијама, већ је тај посао препустио Черномирдину. (Хлебников, 2001.)

Шема заложно-кредитних аукција била је једноставна. На отвореним аукцијама држава излаже залог а потенцијални кредитори нуде различите износе кредита. Побеђује онај ко предложи највећи кредит. Отворена питања (с каквом каматном стопом узимати кредите и на који рок, ко управља акцијама за време залога) решена су до септембра, када су Државни комитет имовине, Министарство финансија и Администрација председника објавили усаглашени документ. Кључне ствари односиле су се на одлуку да обрачуни с банкама или ради враћања кредита или о преласку залога у својину кредитора почну тек у другој половини следеће године (што је било усмерено на добијање подршке кредитора за избор Јељцина) и да се на аукције не дозволи приступ иностраних инвеститора.

Акције предузећа оцењене су од стране саме Владе смешно малим вредностима, неупоредивим не само с тржишном вредношћу предузећа, већ ни с њиховим годишњим профитом. Али не само то – федерални буџет за наредну годину није предвидео ниједну једину рубљу за откуп залога од банака! Очигледно, држава се није спремала да врати кредите и да откупи залог. У питању је, према томе, најједноставнија предаја ових предузећа у приватне руке, и то фактички бесплатно. Уз процедуру која значи временско „растежање” отуђивања државне својине и претходно организовање нечег што личи на конкурс. [\[17\]](#)

Управо је тако било. Норилски никел, рецимо, светски је монополист у производњи низа драгоцених метала, и на светско тржиште доставља више од 40 одсто платине и тзв. платинске групе, производи више од 90 одсто никла и 60 одсто бакра у Русији, произвођач је злата и сребра, с резервама свих побројаних руда за наредних стотинак година. Годишњи промет комбината био је око 2,2, а профит око 1,5 милијарди долара. А постоји још и онај део производње који се зове „државна тајна”. И све то припало је – Владимиру Потањину и његовој групи [18], и то за 170 милиона долара. Па нека неко после каже да у транзицији није било успешних предузетничких идеја! И то не било каквих предузетничких идеја већ управо онаквих какве је као неопходне истицао Стиглиц.

[19] Сама аукција била је крајње „интересантна и неизвесна“. Поред Онексим банке постојао још један претендент: Банка МФК (Международная финансовая компания), при чему су Онексим банка и МФК банка једна другој дале гаранције. Обе банке биле су Потањинове, а остали конкуренти били су одстрањени и нису ни учествовали на аукцији (Онексим банка била је и организатор пријема пријава на аукцију). Тако је, рецимо, компанија-ћерка банке Российский кредит (АО Конт) објавила намеру да Влади дâ кредит од 355 милиона долара, али њој није дозвољено да учествује на аукцији због „недовољних финансијских гаранција”. И тако је, у „оштрој” конкурентској борби са самим собом, Потањин успео да победи. На сличан начин победио је на још три аукције.

Један од првих победника заложно-кредитних аукција био је Михаил Ходорковски. Његова Менатеп-банк и финансијске компаније Березовског давале су једне другима узајамне гаранције. На заложно-кредитним аукцијама њега је интересовао недавно створени холдинг Јукос, друга по величини нафтна компанија у Русији коју су чинили Самаранефтегаз (извозом њене производње бавио се Березовски)) и Самарский НПЗ. Почетком новембра 1995. Менатеп је наредио другим заинтересованим учесницима да одустану од аукције. Ипак, на аукцији се појавио конзорцијум који су чинили Инкомбанк, Альфа-банк и банка Российский кредит, с понудом од 350 милиона долара, што је било много више и од почетне цене (150 милиона) и од других понуда. Међутим, пошто је регистрацијом пријава руководио Менатеп, овом конзорцијуму није било дозвољено учешће, с образложењем да је део капаре конзорцијум унео у виду државних краткорочних облигација а не у готовом (при чему је капара, на захтев Јукоса, била одређена у двоструком износу у односу на почетну цену)! Заиста куриозитет своје врсте – држава (односно, Чубајс) одбила је да као капару узме своје обвезнице!

И на аукцији за продају акција компаније Сиданко пријаву је поднео Российский кредит, али је опет Онексим-банк регистровао пријаве, и ова пријава није прихваћена. Наводно, Российский кредит није положио капару.

Последња у серији аукција била је за акције Сибнефт-а, једне од највећих нафтних компанија на свету, с истраженим залихама једнаким залихама Амосо и Mobil заједно. Ради стицања ових акција била је специјално формирана Нефтяная финансовая компания (НФК), за коју је касније Березовски признао да припада њему. На аукцији су била два конкурента: поред НФК још и Инкомбанк, чија је металуршка компанија-кћи Самеко понудила 175 милиона долара. На самој аукцији, међутим, појавио се директор Самеко и изјавио да повлачи пријаву. Да би се одржала аукција, био је потребан још један учесник, и појавио се Тонус, компанија која је представљала интересе Менатеп банке, са ценом од 100,1 милион долара, 100 хиљада више од почетне цене. Цена НФК-а била је 100,3 милиона. Након две године Сибнефт је продавала своје акције на руској берзи, и њена вредност је процењивана на 5 милијарди долара.

Током непуна два месеца, у новембру и децембру 1995, одржано је укупно 12 заложних аукција. (Бушков, 2005: 81–82; Кох, 2004.)

1) 3. 11. 1995. Понуђено 40,2 одсто акција Сургутнефтегаз. Победио недржавни пензиони фонд Сургутнефтегаз. Цена 300 милиона америчких долара.

2) 17. 11. 1995. Понуђено 38 одсто акција РАО Норильский никель. Победила Онексим банка. Цена 170,1 милион америчких долара.

3) 17. 11. 1995. Понуђено 15 одсто акција АО Мечел. Победило ТОО РабиКом (већ власник пакета од 25 одсто акција Мечела). Цена 13,3 милиона америчких долара.

4) 17. 11. 1995. Понуђено 25,5 одсто акција Северозападног речног бродарства. Победила Банка МФК. Цена 6,05 милиона америчких долара.

5) 7. 12. 1995. Понуђено 5 одсто акција Лукойла. Победио сам Лукойл. Цена 141 милион америчких долара.

6) 7. 12. 1995. Понуђено 23,5 одсто акција Мурманског морског бродарства. Победило ЗАО Стратег (фактички – Банка Менатеп). Цена 4,125 милиона америчких долара.

- 7) 7. 12. 1995. Понуђено 51 одсто акција Сиданко. Победила Банка МФК (фактички – конзорцијум МФК и Альфа-група). Цена 130 милиона америчких долара.
- 8) 7. 12. 1995. Понуђено 14,87 одсто акција Новолипецког металуршког комбината. Победила Банка МФК (фактички – Ренессанс капитал). Цена 31 милион америчких долара.
- 9) 8. 12. 1995. Понуђено 45 одсто акција ЮКОС-а. Победило ЗАО Лагуна (фактички – Банка Менатеп). Цена 159 милиона америчких долара.
- 10) 11. 12. 1995. Понуђено 20 одсто акција Новоросијског морског бродарства (Новошип). Победило само бродарство. Цена 22,650 милиона америчких долара.
- 11) 28. 12. 1995. Понуђено 15 одсто акција АО Нафта-Москва. Победило ЗАО НафтаФин (фактички – менаџмент самог предузећа). Цена 20,01 милион америчких долара.
- 12) 28. 12. 1995. Понуђено 51 одсто акција Сибнефта. Победило ЗАО НФК (фактички – конзорцијум Березовског и Абрамовича). Цена 100,3 милиона америчких долара.

Укупна излицитирана цена била је, дакле, око 1,1 милијарде америчких долара. Међутим, држава фактички није узела толико новца. Цена за Норникел, према договору с Државном комисијом имовине, остала је на рачуну Онексим банке. По неким оценама, Банка је на тај начин зарадила 50–80 милиона долара. Даље, према условима конкурса Банка је била обавезна да у Норникел током 1996–1997. инвестира једну милијарду долара. О томе, међутим, није могло бити речи, с обзиром на то да је укупни сопствени капитал Банке 1. јануара 1996. износио 2.491.443 милиона рубаља [\[20\]](#). Међутим, ни то није било све. Према сведочењу руководиоца Центра геополитичких истраживања Института Европе РАН Константина Сорокина, током 1996. група Онексимбанк-МФК успела је да издејствује још низ олакшица:

Настанак руских олигарха

Пише: Рајко Буквић
субота, 02 јануар 2010 15:02

- одложено је враћање низа кредита које је Норникелъ узео, у укупном износу од 400 милијарди рубаља,

- обустављено је обрачунавање камата и пенала на те позајмице,

- из иностраних кредита које је Руска Федерација требало да добије на име Владе (тј. државе), на Норникелъ је усмерено 200 милиона долара, а пренос тих пара требало је провести кроз Онексим банку,

- донета је одлука о снижењу царина на опрему за комбинат која је набављена у иностранству.

На тај начин, по Сорокиновој рачуници, укупни обим помоћи коју је обећала држава приближио се износу од 1,5 милијарди долара. Наравно, ни држава није испунила сва обећања, али се процењује да реална вредност олакшица које је држава дала Норникелъ-у одговара суми кредита коју је овај дао држави. (Зубков.)

Међутим, и поред оваквог „успешног“ пословања, у наредном периоду Норникелъ је запао у велике проблеме. Рентабилност је опала са 89 одсто у 1995. на 23–27 одсто у 1996, профит је смањен са 5,5 на 1,5 трилиона рубаља [\[21\]](#), уплате у буџет смањене су 653.785 милиона рубаља на 234.986 милиона. С друге стране, док је 1994. комбинат дуговао федералном буџету 41.725, а у 1995. 125.917, у 1996. тај дуг је порастао на 743.132 милиона рубаља. И све то иако је дошло до пораста производних показатеља. Како истиче Зубков, све то може да значи само једно: Онексим банка је почела да „скрива“ значајан део профита од пореске обавезе. (Зубков.)

Какав је био епилог аукција? Када је наредне године Јељцин поново изабран за председника Русије, један део учесника овог „посла“ ушао је у Владу – Потањин је постао њен потпредседник, а Чубајс је дошао на чело кремалјске администрације. Уз такав однос снага одлучено је, и лако спроведено, да се тема ЗКА затвори. И можда би тако и остало, барем знатно дуже него што је био случај, да се нису појавили Ј. Болдырев, који је ту тему покренуо 2000. у Обрачунском дому Руске Федерације (Болдырев, 2004: 418), а знатно касније и Андреј Буњич, председник Савеза предузетника и арендатора Русије (СПАР), који је у 2005. предао Московском

арбитражном суду захтев за поништење резултата заложно-кредитне аукције нафтне компаније ЮКОС. Тада су у јавност допрле многе непознате, или пак мање познате и добро скриване појединости о овим аукцијама.

Што се тиче Обрачунског дома РФ, налази његове Анализе процеса приватизације државне својине у Руској Федерацији у периоду 1993–2003 недвосмислени су: скоро све приватизације у овом периоду у Русији биле су економски преступи, односно незаконите.

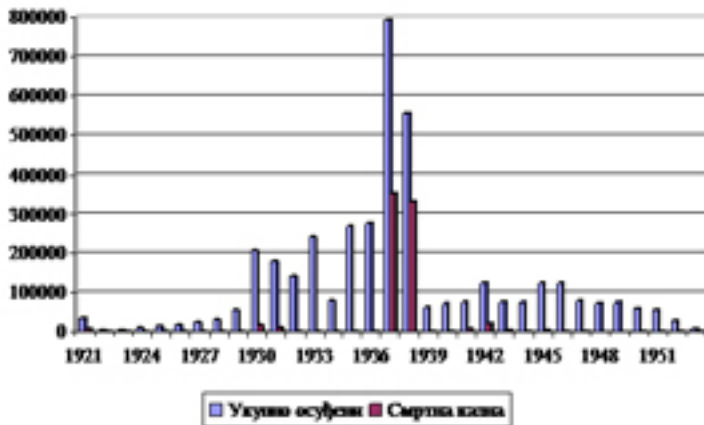
Резултати и политичка подршка

Демографски резултати

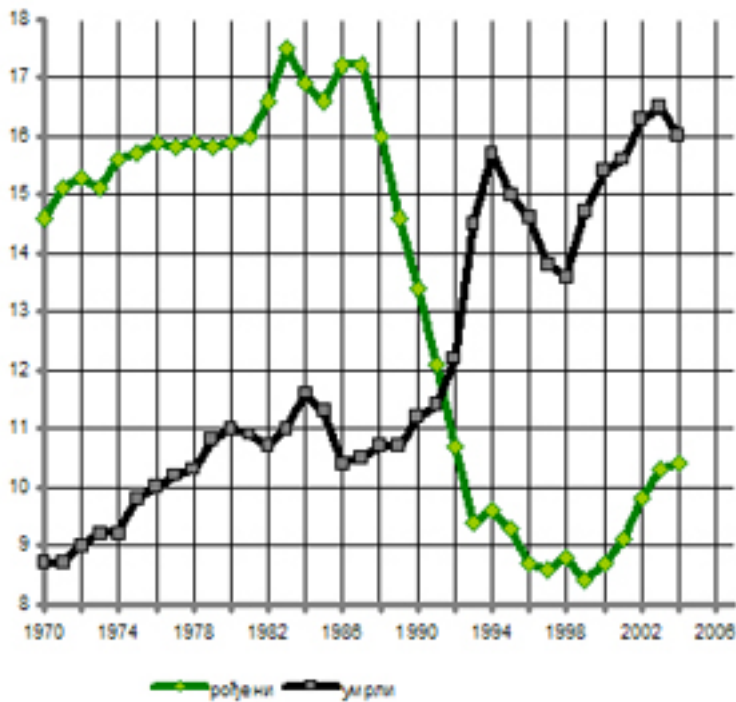
У почетним периодима приватизације један од најчешће истицаних захтева била је њена праведност, односно социјална издржљивост или прихватљивост. Овај захтев, међутим, касније се постепено повлачио, уступајући место обавезности и брзини, пре свега, али и осталим циљевима. Ипак, код појединих аутора социјална прихватљивост задржана је као битан принцип и знатно касније, при чему је она дефинисана као „онемогућавање масовног трансфера друштвеног капитала у корист државе, малог броја богатих појединаца или инсајдера“. [\[22\]](#) И без икаквих доказивања, међутим, јасно је да је приватизација резултовала управо оним што је, наводно, требало спречити. И баш с тог аспекта није лако наћи разлог потискивању принципа социјалне прихватљивости приватизације. Може се претпоставити да су протагонисти, остваривши своје циљеве (који наравно нису јавно прокламовани), закључили да то питање не треба покретати. И да би то могло да буде и опасно. Као, уосталом, и питање ефикасности. Тако да су то питања која углавном покрећу они који су и унапред били против или бар уздржани када су приватизација и неолибералне реформе у питању.

Настанак руских олигарха

Пише: Рајко Буквић
субота, 02 јануар 2010 15:02

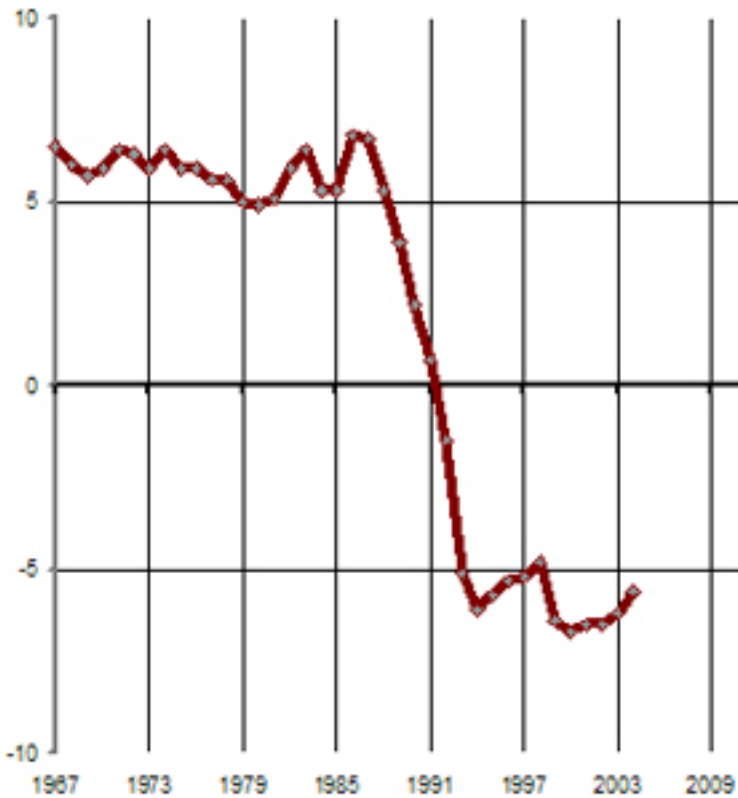
Source: Београдски центар за демократију и људска права (БЦДП) 1996:1059 (www.bicp.org.rs/eng/eng1059.htm)

Source: UNDP, Human Development Report 2007, Table 1070, www.hdr.undp.org/hdr/2007/chart1070.html

Настанак руских олигарха

Пише: Рајко Буквић
 субота, 02 јануар 2010 15:02

Година	Рођени	Умрли	Природни прираштај (опаданье (-))
1992.	1587,6	1807,4	-219,8
1995.	1363,8	2203,8	-840,0
2000.	1266,8	2225,3	-958,5
2001.	1311,6	2254,9	-943,3
2002.	1397,0	2332,3	-935,3
2003.	1477,3	2365,8	-888,5
2004.	1502,5	2295,4	-792,9
2005.	1457,4	2303,9	-846,5
2006.	1479,6	2166,7	-687,1
2007.	1610,1	2080,4	-470,3

Година	1992.	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.
БДП, трлн. рубаља	19,0	171,5	611,0	1659	2256	2361	2483*
Индекс физичког обима	100,0	85,8	59,3	47,9	40,0	38,5	36,0

Година	1992.	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.	1999.
Укупни капитал, млрд. долара	одна 20	20	40-50	18	20-30	20	20-30	20-25

[32]